

SAMMANFATTNING FÖR BESLUTSFATTARE

ÄRENDE: Motion om försöksverksamhet med Omställningsgaranti

MÅLGRUPP: Riksdagsledamöter och partistrategier

DATUM: 2025-12-11

ANSÖKAN: Tillsätta utredning för nationell pilotstudie

1. Sveriges utmaning: Bidragsfällan och hälsokrisen

Sveriges trygghetssystem är designat för 1900-talets industrisamhälle – fast arbete, linjära karriärer, tydliga gränser mellan arbete och arbetslöshet. Den verkligheten finns inte längre.

Två systemfel kostar Sverige miljarder:

Bidragsfällan: Dagens försörjningsstöd har 100% marginalsatt – varje intjänad krona minskar bidraget med en krona. Detta gör det *irrationellt* att ta deltidjobb, starta företag eller utbilda sig. Vi straffar aktivt de beteenden vi säger oss vilja uppmuntra.

Hälsokrisen: Ekonomisk otrygghet driver psykisk ohälsa. 70 miljarder kronor årligen i sjukskrivningar, vårdkostnader och produktionsbortfall. Forskning från Karolinska visar att ekonomisk osäkerhet försämrar kognitiv funktion med motsvarande 13 IQ-poäng.

Resultatet: Ett system som kostar enorma summor, hindrar arbete och innovation, och driver folkhälsokrisen.

2. Förslaget: Omställningsgaranti – Arbetslinjen 2.0

Omwällningsgaranti är en 5-årig nationell pilotstudie med 12 000 slumpmässigt utvalda deltagare som testar ett modernt trygghetssystem anpassat för AI-eran och gigekonomin.

Så fungerar det:

- Garanterat golv:** 12 000 kr/mån automatiskt (existensminimum)
- 50% utfasning:** Varje intjänad krona ger 50 öre extra disponibel inkomst
- Årlig avstämning:** Slutavräkning via vanlig skattedeklaration (ingen ny IT-infrastruktur)

Jämförelse med dagens system:

Dagens försörjningsstöd: Tjänar du 5 000 kr → får fortfarande ~9 500 kr totalt (100% marginalsatt)

Omwällningsgaranti: Tjänar du 5 000 kr → får 14 500 kr totalt (12 000 + 50% av 5 000)

Resultat: Arbete lönar sig *bättre* med Omställningsgaranti än idag. Detta är Arbetslinjen 2.0.

3. Argumenten: Varför detta är smart politik

✓ **Arbetslinjen återställd**

✓ **Hälso-ROI: Betalar för sig själv**

50% utfasning istället för 100% marginalskatt. Gigekonomi blir lönsam. Företagande utan existentiell rädsela.	Om sjukskrivningar minskar 15% (rimligt baserat på finska data) sparas 450 MSEK/år – mer än nettokostnaden.
✓ Innovationsboom Sverige har höga innovationsindex men lågt företagande. Orsak: Riskaversionens struktur. Trygghet frigör kreativitet.	✓ Administrativ rationalisering Ersätter komplex behovsprövning med automatik. Frigör resurser hos Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten.
✓ Jämställdhet Möjliggör jämställd fördelning av omsorgsarbete utan att någon riskerar ekonomisk utsatthet.	✓ Evidensbaserad reform Vi testar, inte genomför. 5 år, 12 000 personer, rigorös IFAU-utvärdering. Dynamisk mikrosimulering, totalekonomisk balansräkning.

4. Trygghetsmekanismerna: Politisk säkerhet

Neutralisering kritikerna:

LO (Facken): "Detta försvagar den svenska modellen"

Svar: A-kassan betalas **utöver** Omställningsgarantin. En medlem får 12 000 kr (garanti) + 16 000 kr (A-kassa vid lön 35 000) = 28 000 kr. Starkare skillnad än idag. Stärker facket genom att avlasta fattigdomsadministration.

SD (Nationalister): "Detta driver välfärdsturism"

Svar: **Strikt kvalificeringsvillkor:** Endast svenska medborgare ELLER permanent uppehållstillstånd + 5 års skattehistorik. Strängare än många nuvarande system. 12 000 kr är lägre än Danmark (14 000) och Norge (13 500).

Moderaterna (Arbetslinjen): "Folk slutar arbeta"

Svar: Dagens försörjningsstöd har 100% marginalskatt – *värsta* möjliga arbetslinjen. Omställningsgarantin har 50% – bättre incitament. Internationell forskning (Finland, Alaska, Kenya) visar inga eller marginella effekter på arbetsutbud.

Finansdepartementet (Tekokrater): "Era siffror är realistiska"

Svar: Därför kräver vi **totalekonomisk analys** och dynamisk mikrosimulering som del av utvärderingen. Vi testar hypotesen. Om hälsobesparingar (450 MSEK vid 15% minskning i sjukskrivningar) väger upp skatteförlust har vi vunnit.

IT-direktören (Försäkringskassan): "Detta kräver miljarder i IT"

Svar: Nej. **Preliminär utbetalning med årlig skattemässig slutavstämning** – använder befintlig infrastruktur. En rad i deklarationen. IT-kostnad: 45 MSEK, inte 5 miljarder.

Lagrådet (Konstitutionalister): "Geografiska försök bryter mot Regeringsformen"

Svar: Därför använder vi **nationellt stratifierat slumphurval**. 12 000 individer slumpmässigt valda. Alla har lika sannolikhet. Vedertagen forskningsmetod (SCB, IFAU).

SKR (Kommunerna): "Detta övervältrar kostnader på oss"

Svar: **Statlig kostnadsgaranti** – kommuner kompenseras till 100% för eventuella ökade nödbiståndsutbetalningar. Nollkostnadsprincip enligt finansieringsprincipen.

5. Beslutsförslag: Låg risk, hög potential

FÖRSLAG TILL RIKSDAGSBESLUT

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att **tillsätta en utredning** för att utforma och genomföra en begränsad nationell försöksverksamhet med garanterad grundtrygghet (Omställningsgaranti), och tillkännager detta för regeringen.

Vad vi ber om:

Inte att genomföra Omställningsgarantin nationellt.

Inte att fatta beslut om permanent reform.

Endast att tillsätta en utredning för att *undersöka* möjligheten.

Detta är den lägsta möjliga politiska risken:

- En utredning binder ingen till resultat
- Försöket är begränsat (12 000 personer, 5 år)
- Rigorös IFAU-utvärdering ger evidens, inte ideologi
- Om det misslyckas: Vi lärde oss något värdefullt för 6 miljarder
- Om det lyckas: Vi har lösningen på bidragsfällan och hälsokrisen

6. Internationell kontext: Sverige faller efter

Finland, Kenya, Indien, Alaska – alla har testat varianter av grundinkomst. Vi har data som visar:

- Ingen eller marginell minskning i arbetsutbud
- Kraftigt förbättrad mental hälsa och framtidstillit
- Ökad benägenhet att utbilda sig och starta företag
- Minskad fattigdom, särskilt bland barn och utsatta grupper

Sverige – som brukar vara först med evidensbaserad socialpolitik – ligger efter. Det är dags att leda igen.

7. Slutsats: Sveriges vägval

Vi står vid ett vägskäl. AI och automation förändrar arbetsmarknaden i grunden. Våra nuvarande trygghetssystem – byggda för 1900-talets industrisamhälle – fungerar inte längre.

Vi kan fortsätta lappa och laga ett system som kostar 70 miljarder årligen i psykisk ohälsa, som hindrar mäniskor från att arbeta genom 100% marginalskattar, och som straffar innovation och risktagande.

Eller så kan vi testa en modern, evidensbaserad lösning som stärker arbetslinjen, möjliggör innovation, och investerar i förebyggande folkhälsa istället för att betala för sjukdom.

Omställningsgarantin är inte en visionär utopi – det är pragmatisk anpassning till 2000-talets verklighet.

En utredning kostar nästan ingenting. En försöksverksamhet ger evidens. Evidens ger vägledning för framtidens trygghetssystem.

Att *inte* testa är det största risktagandet.

Underlag utarbetat av: Global Governance Frameworks (GGF)

Björn Kenneth Holmström, Grundare
globalgovernanceframeworks.org